

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Ενότητα: Το παράδειγμα του εποικοδομισμού και οι επιπτώσεις του για τη διδασκαλία

Διδάσκων: Κατσαρού Ελένη

ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα ***Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα*** (***Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece***)

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η επιστημολογία του
κονστρουκτιβισμού
(εποικοδομισμού) και οι
επιπτώσεις για τη διδασκαλία

3^η παράδοση

Κονστρουκτιβισμός - Εποικοδομισμός

Βασικές αρχές / παραδοχές:

- Δεν υπάρχει απόλυτα αντικειμενική γνώση ή εξήγηση του κοινωνικού κόσμου,
- Η πραγματικότητα έχει διαφορετικές σημασίες για κάθε άτομο,
- Η πραγματικότητα οικοδομείται από μια πολλαπλότητα υποκειμενικών νοημάτων.

Η γνώση στον κονστρουκτιβισμό

Γνώση= δυνατότητα των γνωστικών υποκειμένων, την οποία ενεργοποιούν σε σχέση με την εμπειρία τους, είτε αυτή προέρχεται από άλλα ανθρ. υποκείμενα είτε από το περιβάλλον.

Είναι υποκειμενική, ρευστή, διαφοροποιημένη, γνώση που συγκροτείται στο κοινωνικό πλαίσιο και επηρεάζεται από αυτό.

Ο ρόλος των εμπειριών / βιωμάτων στη διαδικασία κατασκευής.

Η μάθηση στον κονστρουκτιβισμό

- Μάθηση= προσωπική διαδικασία, διαφοροποιημένη.
- Δεν είναι διαδικασία γραμμική, αθροιστική. Είναι διαδικασία διερευνητική.
- Μαθητής: αξιοποιεί τις προηγούμενες εμπειρίες και γνώσεις, χτίζει, διερευνά, μεταβάλλει, τροποποιεί, ενεργητικά μετασχηματίζει. Ο μαθητής μαθαίνει εμπλεκόμενος ενεργητικά στην κατασκευή της γνώσης του.
- Το σημαντικό δεν είναι οι γνώσεις που μπορούν να ανακαλέσουν οι μαθητές, αλλά εκείνο που αυτοί διαμορφώνουν και αντιλαμβάνονται ως γνώση.

Μεγάλες μορφές – 20^{ος} αι.

- J. Piaget (ελβετός ψυχολόγος και κοινωνιολόγος)

Πώς ο άνθρωπος μαθαίνει; Κατασκευάζοντας λογικές δομές τη μια μετά την άλλη.

- L. Vygotsky (ρώσος φιλόσ., ψυχολ, κοινωνιολ)

Εισήγαγε την κοινωνική πλευρά της μάθησης

Ζώνη επικείμενης ανάπτυξης

- J. Bruner (αμερικανός ψυχολόγος)

Η μάθηση είναι ενεργητική κοινωνική διαδικασία – δομούνται νέες ιδέες ή έννοιες σε προϋπάρχουσα γνώση.

- Σκαλωσιά μάθησης
- Κοινωνικο-πολιτισμικός Κονστрукτιβισμός
κοινωνικο-πολιτισμικά στοιχεία
επικοινωνία
συνεργασία
ρόλος της γλώσσας
- Ernest von Glaserfeld: εφόσον η εμπειρία είναι υποκειμενική, η γνώση και η εμπειρία της επίσης.

Η διδασκαλία στον κονστροκτιβισμό

- Διδασκαλία= εξατομικευμένη διαδικασία, διαφοροποιημένη, συντονιστική.
- Η κοινωνική κατασκευή της γνώσης συνεπάγεται έμφαση στη συζήτηση, στη συνεργασία, στη διαπραγμάτευση και στα κοινά νοήματα.
- Η διδασκαλία αποβλέπει στην καλλιέργεια της αβεβαιότητας, του προβληματισμού και της αναζήτησης.
- Ανάδειξη του ενεργητικού υποκειμένου.

Χαρακτηριστικά διδασκαλίας

- Ενεργοποίηση μαθητή – συμμετοχή
- Αξιοποίηση προηγούμενων γνώσεων μαθητή (αφελείς και εμπειρικές, αλλά χρήσιμες στη διδασκαλία)
- Γνωστική σύγκρουση: συνειδητοποίηση ανεπάρκειας, αναστοχασμός μαθητή, δημιουργική αξιοποίηση του λάθους
- Ποικίλα μαθησιακά στυλ
- Σημασία της αφήγησης

Η θεμελιώδης δομή των γνωστικών αντικειμένων

- Εδραιώνει μοντέλα αναπαράστασης
Πραξιακή αναπαράσταση
Εικονιστική αναπαράσταση
Συμβολική αναπαράσταση

Σημαίνει: ένα σώμα γνώσης, για να κατανοηθεί
ευκολότερα από τους μαθητές, αρθρώνεται
στη θ.δ. του γ.α.: σε κάποιες βασικές αρχές ή
σχήματα

Συνέπειες για τη διδασκαλία

- Οι μαθητές φαίνεται ότι πια δεν καθρεφτίζουν τις πληροφορίες που τους παρέχονται, αλλά τις επεξεργάζονται με διαφορετικά αποτελέσματα από τα προβλεπόμενα.
- Γιατί προκύπτουν επεξεργασίες ποικίλες και απρόβλεπτες;
- Κάθε μαθητής επεξεργάζεται τις πληροφορίες με τις δικές του γνωστικές λειτουργίες.
- Κάθε μαθητής έχει διαφορετικές προηγούμενες εμπειρίες επομένως και διαφορετικές αναπαραστάσεις για τα πράγματα.

Πιθανά οφέλη

- Ενεργητική μάθηση –ενδιαφέρον
- Έμφαση στη σκέψη και κατανόηση
- Διαδικασίες κι όχι μόνο αποτέλεσμα
- Γνώση που μπορεί να μεταφερθεί σε άλλα πλαίσια
- Η μάθηση συνδυάζεται με δημιουργία στον πραγματικό κόσμο και τα ζητήματά του
- Αναπτύσσονται (επι)κοινωνιακές δεξιότητες

Κριτική

- Απαιτούνται ειδικά εκπαιδευμένοι εκπαιδευτικοί και κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή
- Προβλήματα ομάδων: group think
- Δεν υπάρχουν απτά άμεσα αποτελέσματα
- Χρονοβόρες μέθοδο στην κάλυψη της ύλης

- Σύγχρονες πολυπολιτισμικές κοινωνίες.
- **Ερώτημα:** Τι θα κάνει ο εκπαιδευτικός; Πώς θα αξιοποιήσει τις τόσο πολλές και διαφορετικές επεξεργασίες των μαθητών;
- Αντιστάσεις των μαθητών και γενικότερα:
- Προβλήματα που μπορούν να δημιουργηθούν.
- Αξιολόγηση μαθητών;

Σύγκριση: Θετικιστικού και εποικοδομιστ. τύπου διδασκαλία

- Δομή ΑΠ
- Σχέση με το ΑΠ
- Διδακτικά υλικά
- Πώς επιτυγχάνεται η μάθηση
- Ρόλος εκπαιδευτικού
- Αξιολόγηση μαθητή
- Αντίληψη για τη γνώση
- Τρόπος εργασίας μαθητών στην τάξη

Θετικιστικού-Εποικοδομιστικού τύπου διδασκαλία

- ΑΠ: ξεκινά από τα μέρη του συνόλου – «Βασικά»
- Αυστηρή προσκόλληση στο ΑΠ
- Σχολ. εγχειρίδια/ασκήσεις
- Η μάθηση στηρίζεται στην επανάληψη
- Μεταδίδουν πληροφορίες
- Ρυθμιστικός – στηρίζεται στην εξουσία
- Διαγώνισμα – Μία μόνο σωστή απάντηση
- Γνώση: στατική
- Εργασία μαθητών κατά μόνας
- Εστιάζει σε ευρείες έννοιες - ΟΛΟ=>μέρη
- Επίκεντρο: ερωτήματα μαθ. και ενδιαφέροντά του
- Ποικίλες πηγές – διαμόρφωση από εκπ.
- Μάθηση: διαδραστική, χτίζεται πάνω σε προϋπάρχουσες.
- Μέσω διαλόγου: οικοδόμηση γνώσης.
- Αλληλεπιδραστικός – στηρίζεται στη διαπραγμάτευση
- Αποτέλεσμα + ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ
- Γνώση: δυναμική, αλλάζει με τις εμπειρίες μας
- Εργασία μαθ. σε ομάδες

Ένα παράδειγμα εφαρμογής

- 1η φάση: **φάση προσανατολισμού**

Να τραβήξει το ενδιαφέρον των μαθ.: παρατήρηση ενός φαινομένου, τίτλος ενός κειμένου – προσδοκίες.

- 2η φάση: **φάση ανάδειξης των ιδεών**

Να εκφράσουν οι μαθ. προφορικά ή γραπτά τις ιδέες τους (αφελείς ή εμπειρικές) εξατομικευμένα ή σε μικρές ομάδες – υποθετικά πειράματα ή συζητούν τις προσδοκίες τους από τον τίτλο και την εισαγωγή ενός κειμένου.

- 3η φάση: **φάση της αναδόμησης των ιδεών**

Να ελέγξουν τις ιδέες τους με σκοπό να τις επεκτείνουν, να τις εμπλουτίσουν ή τις αντικαταστήσουν – γνωστική σύγκρουση. Πώς; Εκτελούν το πείραμα ή διαβάζουν το κείμενο.

- 4η φάση: **φάση εφαρμογής**

Να συσχετίσουν αυτά που έμαθαν με τις εμπειρίες τους στη ζωή, μεταφορά σε νέο πλαίσιο (πραγματικά προβλήματα) – δημιουργική, όχι μηχανιστική εφαρμογή.

- 5η φάση: **φάση ανασκόπησης**

Σύγκριση αρχικών και νέων αντιλήψεών τους-
συνειδητοποιούν τη γνωστική πορεία αλλαγής-
ΜΕΤΑΓΝΩΣΗ

Ρόλος φύλλου εργασίας για τους μαθητές

Ασκήσεις

- Να διαβάσετε προσεκτικά τις παρακάτω διδακτικές δραστηριότητες και να τις χαρακτηρίσετε ανάλογα θετικιστικού ή κονστρουκτιβιστικού τύπου. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με βάση την επιστημολογία του θετικισμού και του κονστρουκτιβισμού.

1. Ιστορία Γ' Γυμνασίου – Γαλλική Επανάσταση

- Αφού μελετήσετε την πηγή 2 και την εικόνα 3, να αναφερθείτε στη συμμετοχή και στο ρόλο των γυναικών στη γαλλική επανάσταση.
- **Πηγή2** – Τίτλος: Τα δικαιώματα των γυναικών αγνοήθηκαν και από τους επαναστάτες. *Κείμενο της Ολυμπίας Ντε Γκουζ, μαχητικής αγωνίστριας, που άσκησε αυστηρή κριτική στους συντάκτες της Διακήρυξης των δικαιωμάτων του ανθρώπου, επειδή αγνόησαν τις γυναίκες.*
- **Εικόνα 3:** Οπλισμένες γυναίκες βαδίζουν εναντίον των ανακτόρων των Βερσαλιών.

2. Ιστορία Γ΄ Γυμνασίου – Γαλλική Επανάσταση

- Ποιος ήταν ο βασιλιάς της Γαλλίας κατά τη Γαλλική Επανάσταση;
- Ποιες ενέργειες έκανε ο Ροβεσπιέρος και οι συνεργάτες του προκειμένου να αντιμετωπίσουν αντεπαναστατικές κινήσεις;
- Πότε ψηφίστηκε το πρώτο σύνταγμα της Γαλλίας και ποιο πολίτευμα εγκαθίδρυσε;
- .....

3. Νεοελληνική Γλώσσα – Γ΄ Γυμνασίου

- Ποιες δευτερεύουσες προτάσεις ονομάζονται ενδοιαστικές;
- Ποια ονομάζουμε κλιμακωτά αντίθετα;
- Ο Γ. Μπαμπινιώτης στο κείμενο 10 χρησιμοποιεί τη μεταφορική έκφραση το κάστρο της γλωσσικής μας ρωμιοσύνης. Τι υποδηλώνει ο παραλληλισμός της γλώσσας μας με ένα κάστρο; Εσείς συμφωνείτε ή διαφωνείτε με αυτόν τον παραλληλισμό; Διατυπώστε τη δική σας άποψη αιτιολογημένα.

4. Αρχαία Ελληνική Γλώσσα- Α΄ Γυμνασίου

- Να γράψετε τα επίθετα που δίνονται στην παρένθεση στον κατάλληλο τύπο, ώστε να συμφωνούν με τα αντίστοιχα ουσιαστικά:
τας..... (δεινός) συμφοράς.
- Κείμενο *Καλλιπάτειρα*. Έχετε υπόψη σας σύγχρονες μορφές κοινωνικών διακρίσεων σε βάρος των γυναικών; Πού νομίζετε ότι οφείλονται και γιατί διατηρούνται;

- Αναφορά στο έργο του Φρύνιχου *Μιλήτου Άλωσης*. Να παραλληλίσετε την αντίδραση των Αθηναίων με αυτήν άλλων σύγχρονων πολιτών που έπαθαν κάτι ανάλογο με τους Αθηναίους στην εποχή μας.
- Ελεύθερη παραγωγή δραστηριοτήτων από τους φοιτητές.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

